

Joan Ferraté

Visat núm. 4
(octubre 2007)

per Montserrat Franquesa i Joaquim Gestí

Joan Ferraté va néixer a Reus el 1924 i morí el 14 de gener de 2003 a Barcelona. Crític literari i autor de versos originals i traduïts, la seva obra és, sens dubte, una de les més grans, singulars i heterodoxes del món de les lletres catalanes. Llicenciat en filologia clàssica per la Universitat de Barcelona (1953), va ser professor de llengües clàssiques a la Universidad de Oriente (Santiago de Cuba) entre 1954 i 1960. El 1962 es traslladà a Edmonton (Canadà) per ensenyar literatura espanyola i, des del 1969, literatura comparada a la Universitat d'Alberta, on va treballar fins a la seva jubilació (1985). Entremig, del 1970 al 1973, s'encarregà de la direcció literària de Seix Barral.

L'obra de Ferraté neix de la seva passió de lector i, en especial, de poesia. L'afany de llegir amb tota precisió, i d'interpretar amb la màxima racionalitat, el va dur a fixar els seus interessos per textos literaris pràcticament d'arreu del món i de totes les èpoques, i a escriure assaigs analítics, comentaris, traduccions i edicions de rigor filològic. Al mateix temps, Ferraté reflexiona teòricament sobre l'«operació de llegir» i de la reescriptura, l'assimilació i l'apropiació personal del text que hom llegeix. Aquests conceptes seran claus per entendre el Ferraté traductor. Pel que fa a la traducció, Ferraté va demostrat un òptim domini del vers amb traduccions molt notables: *Líricos griegos arcaicos* (1968), *Cinquanta poesies de Du Fu* (1992) i *Les poesies de C. P. Cavafis* de 1978.

Pel que fa a Kavafis, Joan Ferraté versionà l'alexandrí amb criteris propis, allunyant-se de Riba. La seva fou una tasca de traducció lenta, que venia de lluny, dels anys cinquanta, quan va conèixer les versions de Yourcenar i Dimaras, i que anà cristal·litzant a poc a poc, fins a completar tota l'obra canònica del poeta grec. Així publicà successivament "Quatre poemes" (1972), *Vuitanta-vuit poemes* (1975), *Tretze de l'arxiu de Kavafis i altres coses* (1976), fins a completar l'obra canònica amb *Les poesies de K. P. Kavafis* (1978).

El seu concepte traductològic, basat en l'«apropiació» poètica, en la línia de la de Marià Manent o de Segimon Serrallonga, ens ha deixat unes magnífiques traduccions no prou conegudes i, malauradament, poc reeditades. Possiblement Ferraté no anava errat quan deia, al pròleg de l'edició completa dels poemes de 1978, que les traduccions de Riba de 1962 havien caigut en un cert oblit. Per aquesta raó decidí acarar-se també als poemes traduïts pel mestre i no només completar-los. El temps, però, no li donà la raó i, malgrat ser el primer a traduir tota l'obra de Kavafis, avui dia les seves traduccions han quedat sepultades sota les vuit reedicions de les versions de Riba i Solà.

Per saber-ne més